

Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1989

Age and sex ratio among raptors migrating past the Falsterbo peninsula in the autumn of 1989

Nils Kjellén

Meddelande nr 134 från Falsterbo Fågelstation

För fjärde året studerades rovfågelsträcket i Falsterbo med ambition att bestämma kön och ålder hos så stor andel av fåglarna som möjligt. Bakgrund för projektet och resultat från de tre föregående åren har tidigare publicerats (Kjellén 1988, 1989). Projektet administreras av Skånes Ornitologiska Förening och finansieras av Världsnaturfonden (WWF).

Fältharbete och bearbetning

Från början av augusti och fram till 10 november kunde en näst intill daglig bevakning av sträcket upprätthållas. Arbetsinsatsen framgår av tabell 1. Räkningar har skett från gryningen och så länge något påtagligt sträck noterats. Observationsplats har, främst på grund av vindriktningen, valts så att en så stor del av sträcket som möjligt kunnat studeras närmare. Detta innebär i många fall förflyttningar mellan olika observationsplatser under dagen. Som räknare har främst författaren och Anders Jönsson, Lund, fungerat, oftast tillsammans. För vissa dagar har siffror erhållits från andra erfarna rovfågelsräknare som Alex Büring, Bengt Grandin och Klaus Malling Olsen. Alla inblandade tackas för sin medverkan.

I tabell 2 redovisas det totala antalet köns- och åldersbestämda, respektive obestämda exemplar för alla arter under hösten. Liksom tidigare år har de obestämda exemplaren fördelats efter bestämd procent i varje 10-dagarsperiod om andelen bestämda ex varit tillräckligt hög (se Kjellén 1988 för diskussion!).

Tabell 1. Arbetsinsats 1989.

Number of days with total coverage, partial coverage and bad weather-days.

	AUGUSTI			SEPTEMBER			OKTOBER			NOVEMBER	
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II
Fullgod täckning	4	7	10	10	9	10	8	9	9	8	1
Partiell täckning	1	2									
Oväder	5	1	1		1		2	1	2	2	3

Tabell 2. Antalet inräknade rovfåglar av olika kategorier i Falsterbo hösten 1989.

Number of raptors of different categories at Falsterbo in the autumn of 1989.

	Adulta			Juvenila			♀-f	Obest	Totalt
	♂	♀	Σ	♂	♀	Σ			
Bivråk	1292	1244	6689	-	-	668	-	-	7357
Glada	-	-	73	-	-	369	-	57	499
Brun kärrhök	54	78	132	-	-	460	100	37	729
Blå kärrhök	59	64	123	-	-	109	107	17	356
Duvhök	2	-	2	-	-	17	-	-	19
Sparvhök	400	276	676	460	514	974	-	14419	16069
Ormvråk	-	-	2248	-	-	1583	-	9433	13264
Fjällvråk	128	87	379	-	-	148	-	428	955
Fiskgjuse	-	-	60	-	-	68	-	127	255
Tornfalk	40	28	98	-	-	208	-	300	606
Stenfalk	7	4	13	-	-	18	64	63	158
Lärkfalk	-	-	4	-	-	20	-	24	48
Pilgrimsfalk	3	5	10	9	5	17	-	1	28

Resultat

Hösten karakteriserades av bra sträckväder och höga antal för flertalet arter. Uppträdandet redovisas uppdelat på 10-dagarsperioder för varje art. I diagrammen har äldre fåglar (2K +) angetts uppåt och juvenila nedåt. Mediandatum (Md) anger det datum då 50 % av årets sträck passerat och (N) det beräknade totalantalet av en viss kategori.

Tabell 3. Totalsummor och andel ungfåglar för olika arter 1986-1989.

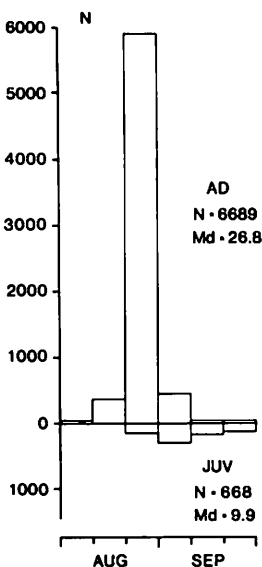
Total and percentage of juveniles of different species 1986-1989.

	1986	% juv	1987	% juv	1988	% juv	1989	% juv
Bivråk	6858	37	3959	6	6954	4	7357	9
Brun glada	1	-	10	20	7	0	5	0
Glada	291	84	243	75	313	89	499	83
Havsörn	5	40	3	33	7	71	5	20
Brun kärrhök	261	74	281	74	444	74	729	79
Blå kärrhök	342	65	150	75	180	62	356	55
Ängshök	3	0	4	50	6	67	13	54
Duvhök	30	100	31	100	15	93	19	89
Sparvhök	15712	-	14722	79	11379	78	16069	77
Ormvråk	7094	31	10770	36	11914	51	13264	37
Fjällvråk	1367	27	1480	34	852	29	955	28
Kungsörn	1	-	1	-	3	-	1	-
Fiskgjuse	159	-	102	26	251	38	255	56
Tornfalk	374	"70"	478	68	388	73	606	68
Aftonfalk	3	100	1	0	2	50	0	
Stenfalk	272	-	242	88	228	87	158	83
Lärkfalk	71	94	29	'100'	36	89	48	83
Jaktfalk	3	100	0		0		1	100
Pilgrimsfalk	28	42	15	29	20	35	28	64

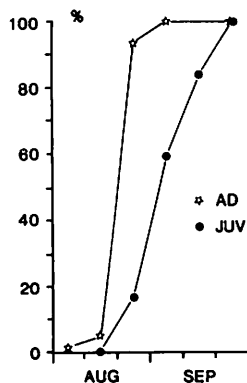
I de flesta fall har även ett så kallat kumulativt diagram konstruerats. Av det framgår hur stor del (%) av totalsumman av olika köns- och åldersgrupper som passerat vid en viss tidpunkt. Tabell 3 jämför totalsummor och ungfågelsandel åren 1986-1989.

Bivråk *Pernis apivorus*

Till skillnad från hösten 1988 inleddes bivråksträcket normalt i mitten av augusti. En markant topp av adulta fåglar noterades 26.8, då 3188 ex passerade. Detta är den högsta siffra som räknats på många år och sträcket hade hög intensitet under större delen av dagen. Mediandatum (26.8) för de adulta fåglarna blev på grund av denna dag det tidigaste under fyraårsperioden. Liksom 1988 försökte vi att könsbestämma de gamla bivråkarna (se tabell 2). Omräknat beräknades 51 % vara hanar och 49 % honor, vilket tyder på en jämn könskvot (1988 erhöles 53 % hanar). Ingen skillnad i sträcktid mellan hanar och honor noterades, vilket bör innebära att båda könen matar ungarna tills dessa överges.

Figur 1. BIVRÅK *Pernis apivorus* 1989

För tredje året i rad var ungfågelsandelen låg (se tabell 3). Totalt 9 % juvenila var emellertid en klar förbättring jämfört med 1987-88, då även totalsumman var högre i år. Sögård och Österby (1989) erhöles ett medeltal på 10,9 % juvenila i Falsterbo åren 1977-1986. Höstens relativt tidiga mediandatum (9.9) kan delvis bero på sämre sträckväder i mitten av september. De fåtaliga häckningsstudierna av bivråk redovisar ett häckningsresultat på 1,0-1,5 flygg unge per påbörjad eller lyckad häckning (Cramp m.fl. 1980, Newton 1986). Endast det bästa året under fyraårsserien i Falsterbo (1986), med 37 % juvenila motsvarar dessa siffror. Ungfågelsandelen 1987-1989 pekar på ett häckningsresultat i Skandinavien på 0,1-0,2 juvenila per närvarande adult par. Projekt Bivråk (Martin Tjernberg) redovisar mellan 0,25 och 1,05 flygga ungar per par åren 1986-89 (n=64). Tidigare har överensstämmelsen med ungfågelsandelen i Falsterbo varit mycket god. År 1989 erhöles dock 0,9 juvenila per häckande par (n=20), vilket borde gett högre andel ungfåglar i Falsterbo. Sannolikt finns det ett

flytande bestånd som inte häckar de år då näringstillgången är för dålig. Se även Sögaard & Österby (1989) för diskussion. För att hålla populationen uppe krävs att bi-vråkarna blir mycket gamla eller att goda häckningsår inträffar med några års mellanrum. Det råder delade meningar om ifall det skandinaviska beståndet, som sträcker via Falsterbo, minskat eller ej i sen tid.

Brunglada *Milvus migrans*

Totalt 4 adulta och en obestämd brunglada inräknades mellan 7 augusti och 27 september. Detta innebär ungefär en medelsäsong, men antalen varierar kraftigt år från år (tabell 3).

Glada *Milvus milvus*

Gladan fortsätter att öka i Skåpe, och 1989 konstaterades även flera par längs västkusten och en häckning ända uppe i Uppland (Magnus Sylven muntl.). I Falsterbo

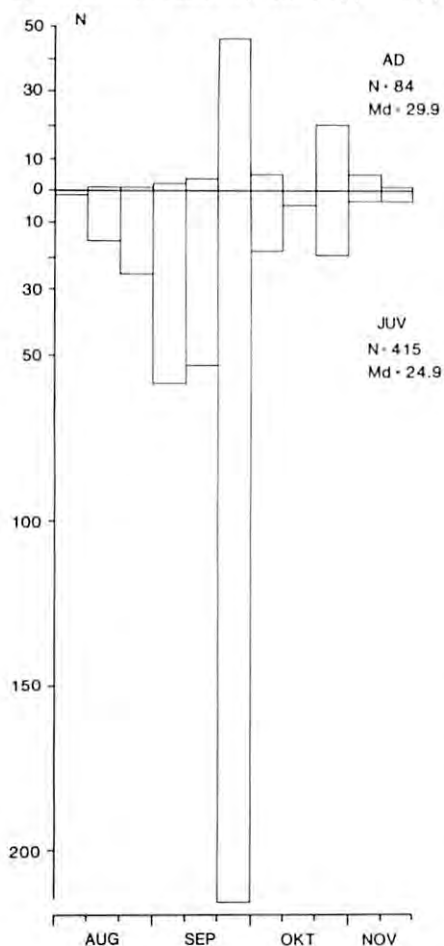
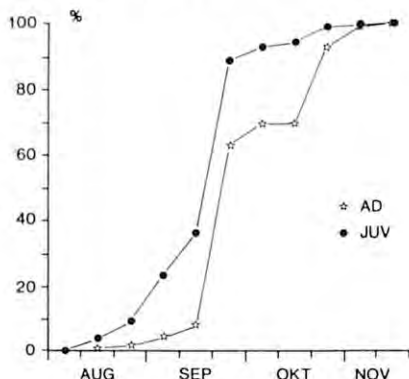

Foto: Jens B Bruun

Figur 2. GLADA *Milvus milvus* 1989

räknades hela 499 sträckande, vilket med bred marginal slår det tidigare rekordet från 1988. Att ungproduktionen var mycket god visas av en mycket hög andel juvenila (83 %).

Majoriteten av de äldre gladorna stannar i Skåne över vintern, och de är numera inte så koncentrerade till området kring Fyledalen som var fallet till för ungefär tio år sedan. Det är tänkbart att en stor andel av de 84 sträckande äldre gladorna utgjordes av ännu icke könsmogna fåglar. Vissa äldre individer under hösten visade spår av ungfågelsdräkt och kan förmodas vara 2K (födda 1988).

För första gången under fyraårsserien erhöles ett signifikant senare mediandatum för de adulta gladorna (se figur). Sträcktoppen kom som vanligt i sista septemberdekaden, med som mest 76 ex 24.9 och 77 ex 27.9. Så sent som 31 oktober sträckte 25 ex.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Totalt 5 havsörnar sågs 24 september - 31 oktober, vilket är ett normalt uppträdande. Av dessa var 4 subadults och 1 juvenil.

Foto: Jan Elmelid/N

Ormörn *Circaetus gallicus*

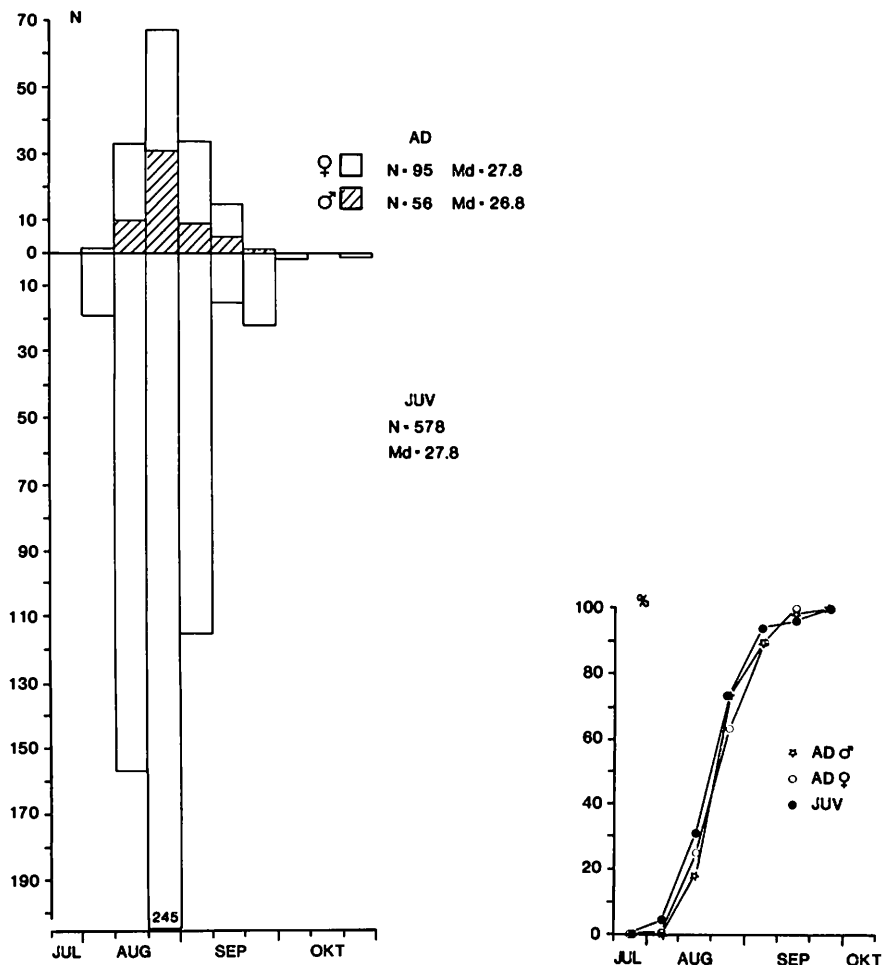
En ungfågel vände såväl 22 som 23 och 25 augusti. Detta var andra året i rad som ormörn uppträdde i Falsterbo. Fjölårets två fåglar var båda äldre (2K+).

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Efter enstaka fåglar redan i slutet av juli tog sträcket fart ordentligt med fantastiska 140 ex 16 augusti. Kärrhökarna kom denna dag ibland som vråkar i flockar på över tio ex som skruvade upp på termiken. En ny kraftig topp inföll i slutet av månaden med 76 sträckande 26.8 och 104 dito följande dag. Årssumman slutade på smått otroliga 729 ex, vilket med bred marginal överstiger tidigare år (tabell 3). Andelen ungfåglar (79 %) var emellertid endast något högre än tidigare år, varför ett ovanligt bra häckningsresultat inte räcker som förklaring till den bruna kärrhökens massuppträ-

dande. Sannolikt var gynnsamt sträckväder under augusti och början av september den viktigaste orsaken till årets höga antal.

Liksom tidigare år dominerade honorna klart bland de äldre bruna kärrhökarna. Omräknat sträckte 95 honor (63 %) jämfört med 56 hanar (37 %). Andelen hanar har under fyraårsserien varierat mellan 33 och 46 procent. Det förefaller helt klart att det råder en sned könsfördelning hos brun kärrhök, vilket kan vara en förklaring till artens polygami. Bland årets hanar var hela 35 % fjolårsfåglar (2K), vilka sannolikt inte häckat under året. Till skillnad från föregående år fanns ingen tågordning mellan de olika kategorierna, utan alla tre kulminerade i samband med sträcktoppen i slutet av augusti.

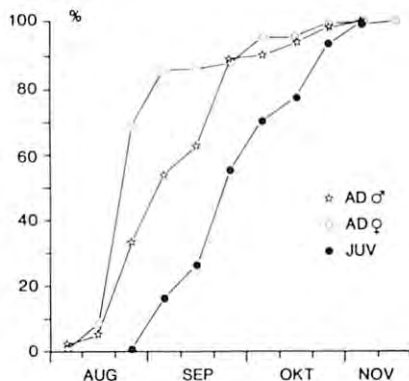
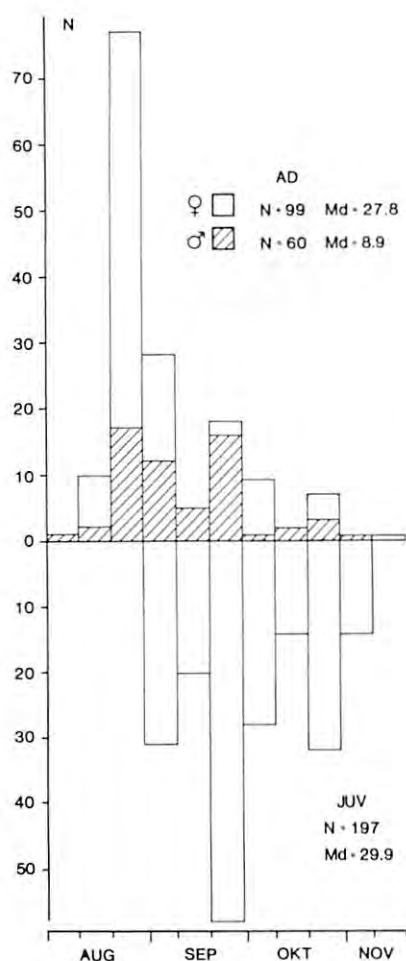

Figur 3. BRUN KÄRRHÖK *Circus aeruginosus* 1989

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Även den blå kärrhöken hade ett bra år med totalt 356 sträckande. Som mest räknades 22 ex 26.8 och 28 ex 8.9. Vad som främst utmärkte året var det talrika uppträdandet av adulta fåglar i augusti. Däremot var ungfågelsandelen (55 %) den lägsta under fyraårsperioden. Detta speglar sannolikt en relativt dålig häckningssäsong i norr (jämför fjällvråk och stenfalk). Kanske var dålig sorktillgång orsak till den kraftiga utflyttningen i augusti, men bra sträckväder kan också ha bidragit.

Tågordningen blev liksom 1988 honor, hanar och ungfåglar. Att honorna sträcker före hanarna beror sannolikt på att dessa inleder och avslutar vingpenneruggningen tidigare. Många av sträckarna i Falsterbo uppvisar dock ännu i september tydliga ruggningsluckor i vingarna. Av hanarna var endast två fjolårsfåglar (2 K). Ungfågelsträcket börjar inte förrän i början av september och når en kulmination i slutet av denna månad. Ännu i början av november sträcker enstaka blå kärrhök. Adulta fåglar dominerar bland de fåtaliga övervintrarna.

Figur 4. BLÅ KÄRRHÖK *Circus cyaneus* 1989

Foto: John Larsen

Ängshök *Circus pygargus*

Totalt 13 sträckare är den högsta siffran under fyraårsserien (tabell 3). Ängshökarna passerade mellan 7 augusti och 4 september, med en koncentration i slutet av augusti. Fåglarna fördelade sig på 4 hanar (varav tre 2 K-fåglar), 2 honor och 7 ungfåglar. I takt med att det svenska beståndet ökat på senare år har ängshöken även blivit något vanligare i Falsterbo.

Duvhök *Accipiter gentilis*

Med 19 ex uppträdde duvhöken något under medeltal. Troligen passerade ytterligare några fåglar i mitten av november, då bevakningen inte var fullständig. Andelen adulta var ovanligt hög, då 2 adulta hanar sträckte 15 november. Av ungfåglarna bestämdes 9 till hanar och 5 till honor. Det verkar som om hanarna är mer flyttningsbenägna än honorna. En förklaring till detta kan vara att de körs bort från häckningsområdet vintertid av de större honorna.

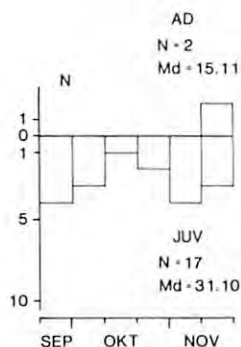

Foto: John Larsen

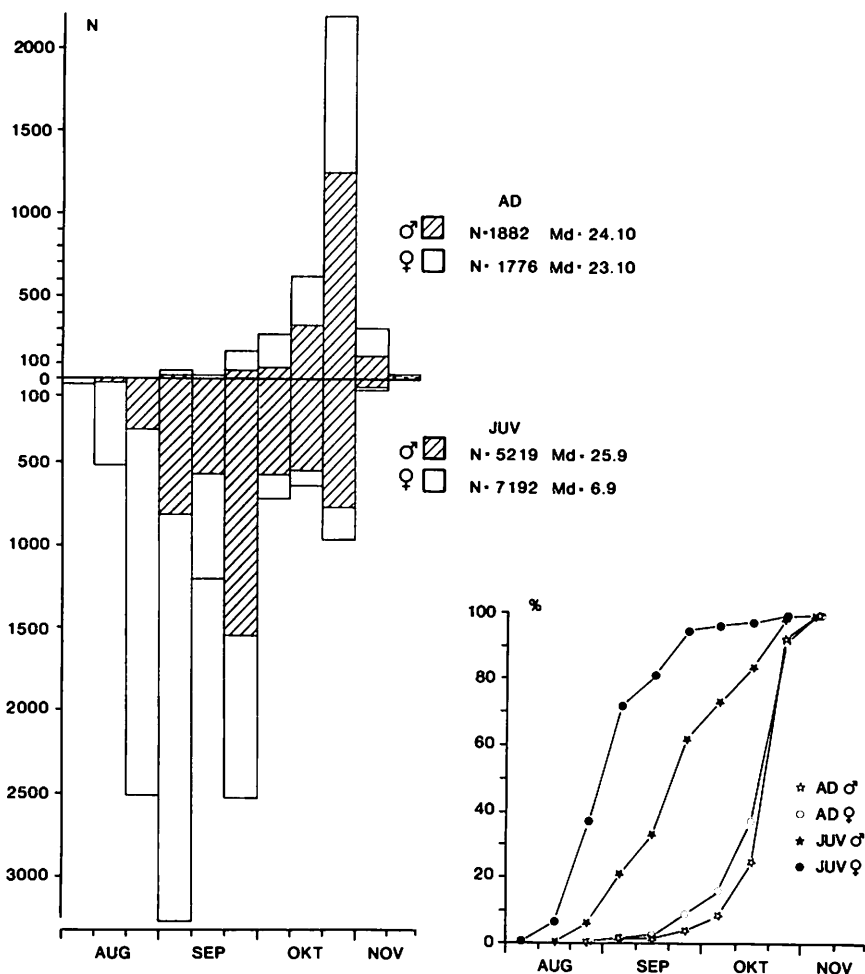
Figur 5. DUVHÖK *Accipiter gentilis* 1989

Sparvhök *Accipiter nisus*

Totalsumman på över 16 000 ex är den näst högsta hittills. Högsta dagssummor var 963 ex 8.9, 710 ex 9.9 och 795 ex 21.9. Över 500 sträckare inräknades även två dagar i augusti och fyra dagar i oktober. Liksom för flera andra arter var sträcket i slutet av augusti och början av september ovanligt kraftigt. Detta ledde till att honorna dominerade bland ungfåglarna för första gången med 58 %. Andelen hanar bland de juvenila har åren 1987-1988 varierat mellan 42 och 62 procent. Detta styrs främst av väderet under de olika könen sträcktopp. Sannolikt är könskvoten jämn och Newton (1986) erhöi 51 % hanar i ett stort antal kullar från Storbritannien. Bland de adulta sparvhökarna var könskvoten i år mycket jämn med 51 % hanar.

Ungfågelsandelen har under de tre senaste åren endast varierat mellan 77 och 79 procent (tabell 3). Sannolikt övervintrar fler gamla sparvhökar, men siffrorna bör även indikera en god ungpåproduktion. Liksom tidigare inföll sträcktopparna för de olika kategorierna i ordningen unga honor, unga hanar, adulta honor och adulta hanar. Den tidsmässiga skillnaden mellan de äldre könen var mindre än tidigare år.

Figur 6. SPARVHÖK *Accipiter nisus* 1989

Ormvråk *Buteo buteo*

Även om sparvhöken i år blev talrikaste rovfågel, innebär drygt 13 000 ormvråkar den högsta siffran hittills. Bästa dagar var 24 september med 1850 sträckande och 30 september med 2484 ex. En tidig mindre topp i slutet av augusti - början av september dominerades av ungfåglar. När huvudsträcket kom igång i mitten av september, övervägde de adulta ormvråkarna och ungfågelsandelen ökade sedan i oktober. Även om mediantatum bara ligger tre dagar tidigare för de adulta ormvråkarna är skillnaden signifikant.

Trots att ungfågelsandelen på 37 % var klart lägre än fjolårets 51 %, verkar häckningen ha gått relativt bra. I reda siffror sträckte 4966 ungfåglar 1989 jämfört med 6064 juvenila året innan. Detta kan jämföras med 8928 respektive 5850 adulta ormråkar de båda åren. Studier av i Skåne övervintrande ormråkar visar att dominansen av äldre fåglar är mer utpräglad än bland sträckarna i Falsterbo. Troligen får ungfågarna flytta bort från häckningsreviret vintertid på grund av näringskonkurrens från dominanta föräldrafåglar.

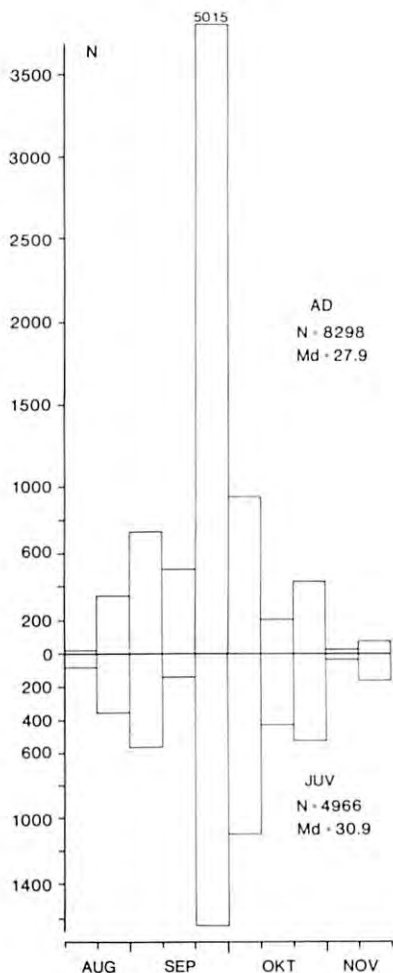
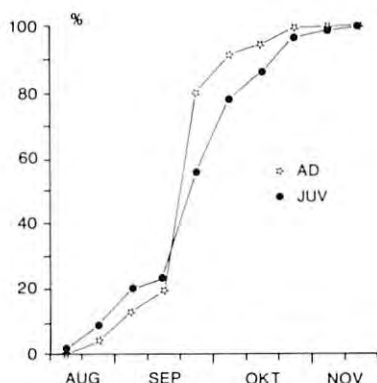

Foto: Sture Persson

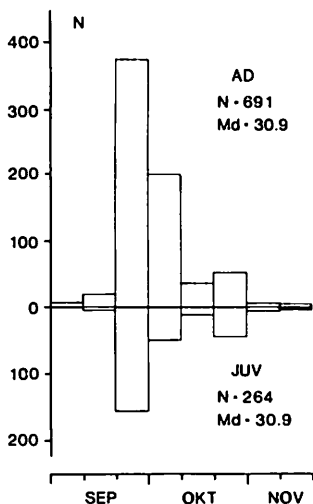

Figur 7. ORMVRÅK *Buteo buteo* 1989

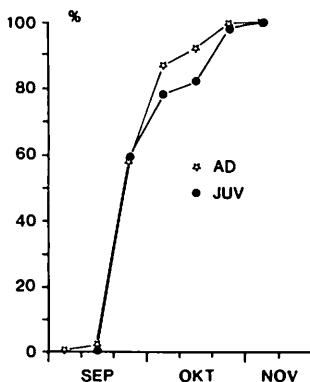
Fjällvråk *Buteo lagopus*

Fjällvråken var en av de få arterna som hade ett dåligt år. Sannolikt har häckningen gått dåligt liksom hos blå kärnhök och kanske stenfalk. Under fyraårsserien har ungfågelsandelen legat mellan 27 och 34 % (tabell 3). Detta är förvånansvärt små skillnader hos en art som är så starkt beroende av gnagartillgången som fjällvråken. Förmodligen kommer andelen ungfåglar att öka väsentligt efter ett utpräglat gnagarår.

Sträcket passerade koncentrerat i slutet av september med som mest 184 ex 27.9 och 152 ex 29.9. Låga siffror i oktober gjorde att mediandatum för både adulta och ungfåglar inföll 30 september.

Figur 8. FJÄLLVRÅK *Buteo lagopus* 1989

Ett försök gjordes i år att skilja på adulta hanar, adulta honor och 2K-fåglar efter de karaktärer som tagits fram av Forsman (1984). Av 258 bestämda äldre fjällvråkar var 50 % hanar, 34 % honor och 17 % 2K-fåglar. Svårigheten är främst att skilja gamla honor från fjolårsfåglar och resultatet får anses något osäkert. Bland de bestämda adulta fjällvråkarna hade honorna ett tidigare mediandatum (29.9) jämfört med hanarna (5.10). Detta ligger i linje med flertalet övriga arter där könen kan separeras och kan förklaras av att honorna ruggar något tidigare än hanarna.

Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Liksom 1988 uppträdde den mindre skrikörnen ovanligt talrikt i Falsterbo. Under perioden 19 augusti till 11 september sågs arten tretton olika dagar med som mest 5 ex 26.8 och 4 ex 8.9. Endast ett fåtal kunde konstateras sträcka ut och i allmänhet gick örnarna i retur österut. Ett försök att med hjälp av dräktkaraktärer och luckor i vingarna särskilja olika individer resulterade i totalt 9 subadulta och 5 adulta fåglar. Några av individerna sågs under upp till tre dagar med maximalt en veckas mellanrum, men flera endast en dag. Det är intressant att konstatera att det bland uppskattningsvis 28 ex de senaste två höstarna inte funnits någon ungfågel. Detta stöder antagandet att flertalet mindre skrikörnar kommer in till Sverige tidigare under sommaren och sedan koncentreras till Falsterbo höstetid. På Öland sågs dock en ungfågel i september 1988 (Hirschfeld 1989). Se även ormörn och stäppörn i denna uppsats.

Stäppörn *Aquila (rapax) orientalis*

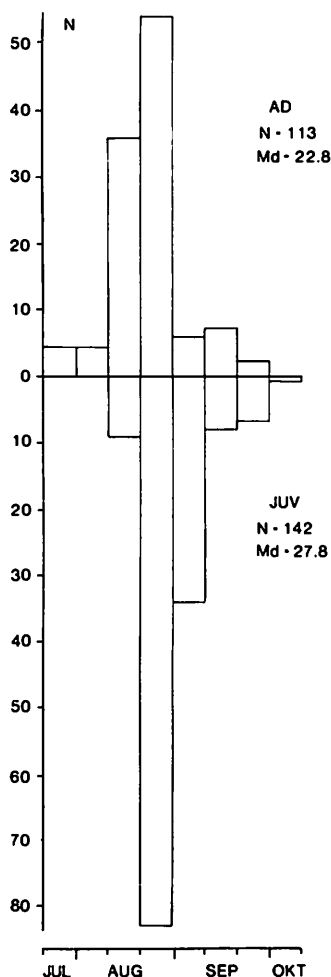
En juvenil stäppörn vände 13 september. Vad som troligen var en annan ungfågel vände 24 och 25 för att sedan sträcka ut 27 september. Den sågs även insträckande vid Stevns klint på den danska sidan av Öresund.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

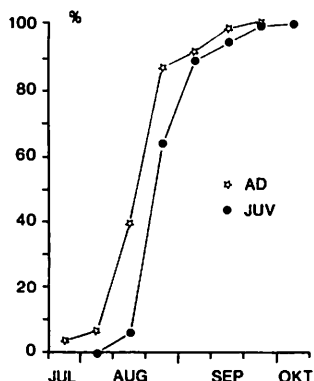
Årets enda observation var en yngre fågel som vände vid Ljungen 28 oktober. Kungsörnen är betydligt sällsyntare än den mindre skrikörnen i Falsterbo!

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Totalt 255 sträckare ligger i nivå med 1988 men är klart mer än de två första åren. Maximum inföll i slutet av augusti med 32 ex 26.8 och 33 ex följande dag. Liksom tidigare kulminerade de adulta fiskgjusarna tidigare än ungfågeln. Den jämfört med

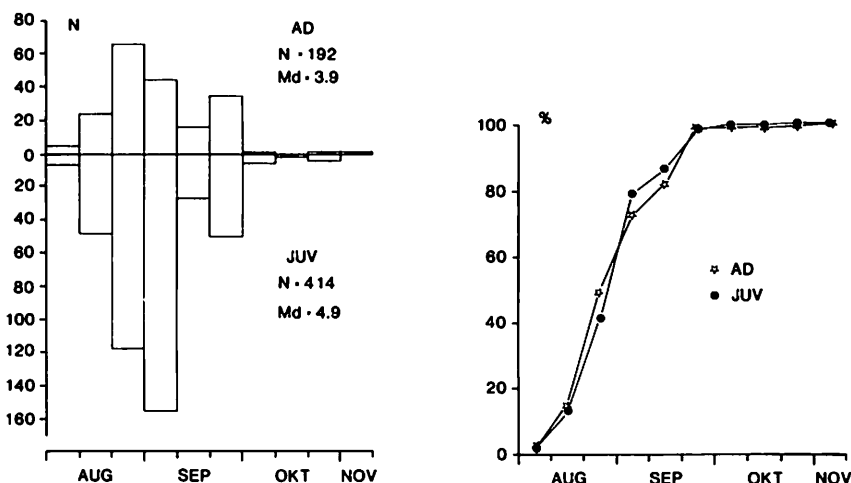
Figur 9. FISKGJUSE *Pandion haliaetus* 1989

tidigare år höga ungfågelsandelen (56 %) speglar troligen ett mycket bra häckningsresultat under den fina sommaren. Även om endast ett begränsat antal av landets fiskgjusar passerar Falsterbo får vi förhoppningsvis ändå ett gott mått på ungproduktionen.

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Även tornfalken uppträdde ovanligt talrikt med sammanlagt 606 sträckande. Som mest passerade 39 ex 26.8, 43 ex 7.9 och 71 ex 8.9. Sträcktoppen och därmed mediandatum överensstämmer med 1988 men ligger tidigare än de första två åren. Ingen utpräglad skillnad i sträcktid mellan adulta och unga tornfalkar kunde iaktas (se figur).

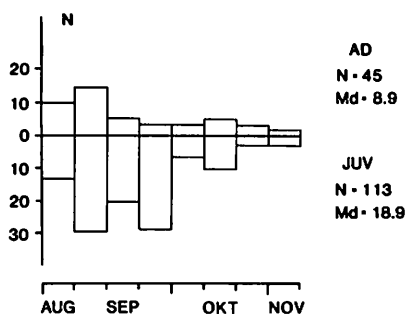
Figur 10. TORNFAK *Falco tinnunculus* 1989

Ungfågelsandelen har under fyraårsserien endast varierat mellan 68 och 73 %. Förhoppningsvis innebär detta en konstant god ungproduktion. Studier av de i Skåne övervintrande tornfalkarna visar att gamla hanar dominerar, följda av gamla honor och ungfåglar. Hösten 1989 utgjorde hanarna 58 % av de adulta sträckarna vilket tyder på en sned könskvot. Året innan övervägde emellertid honorna, varför bilden fortfarande är något oklar.

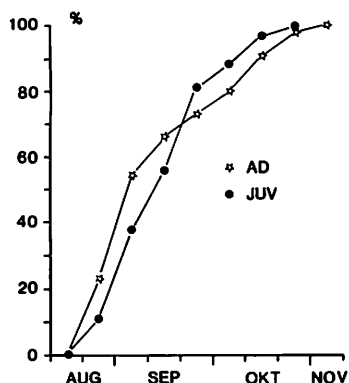
Stenfalk *Falco columbarius*

Endast 158 inräknade stenfalkar innebär det klart sämsta resultatet under fyraårsperioden (tabell 3). Kanske slår dålig gnagarförekomst igenom även hos stenfalken (jämför fjällvråk och blå kärrhök). För första gången kulminerade de adulta stenfalkarna tidigare än ungfågarna. Endast 21 % av fåglarna har dock kunnat säkert åldersbestämmas, medan flertalet förts till gruppen honfärgade.

Liksom tidigare är ungfågelsandelen mycket hög (tabell 3). Det lilla antal som övervintrar torde inte påverka bilden, men sannolikt koncentreras de äldre stenfalkarna i mindre grad till Falsterbo.

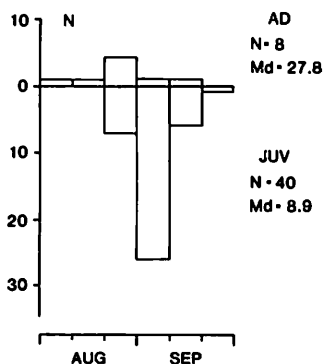

Figur 11. STENFALK *Falco columbarius* 1989

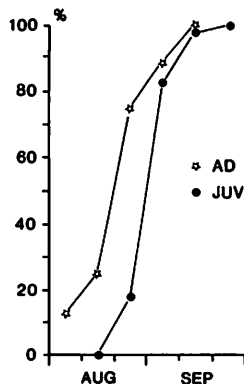

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Det kan nu anses bevisat att de adulta lärkfalkarna har en tidigare sträcktopp än ungfågarna. Samma förhållande gäller för andra tropikflyttare som bivräk, ängshök och fiskgäse. Årets 48 sträckare ligger nära medeltalet för de fyra åren. Andelen ungfåglar har varierat mellan 83 och 94 %, vilket måste innebära att juvenila lärkfalkar är mer benägna att sträcka via Falsterbo än föräldrarna. Som mest räknades 7 ex den 8 september och den senaste sträckaren sågs så tidigt som 22 september.

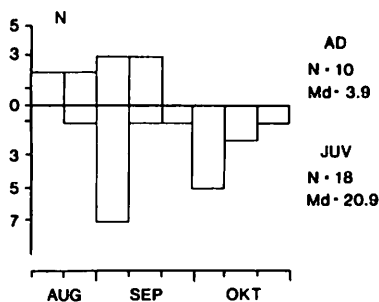
Figur 12. LÄRKFAK *Falco subbuteo* 1989

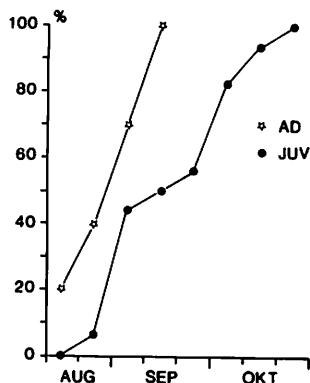
Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Totalt 28 pilgrimsfalkar innebär ett mycket bra resultat. De adulta fåglarna kulminerade redan den 3 september, medan ungfågarnas mediandatum inföll sjutton dagar senare. Efter den 13 september sågs bara juvenila pilgrimsfalkar. En ungfågelsandel på 64 % är klart högre än tidigare år (tabell 3) och tyder på gott häckningsutfall.

Varifrån kommer då de pilgrimsfalkar som sträcker förbi Falsterbo? Svenska häckare tillhör huvudsakligen nominatrasen. Från norra Skandinavien och österut till Sibirien häckar den något större och ljusare rasen *F.p. calidus* (Cramp m.fl. 1980). Av höstens sträckare bedömdes sex (21 %) visa denna östliga ras karaktärer. Av dessa var

Figur 13. PILGRIMSFALK *Falco peregrinus* 1989

1 ad hane, 1 juv hona och 4 juv hanar. Gränserna mellan raserna är långt ifrån knivskarpa och övervikten av hanar, som generellt är ljusare, kan verka lite misstänkt. Man kan dock förmoda att dessa ljusare falkar kommer långt norrifrån, kanske från Finland eller ännu längre österifrån.

Jaktfalk *Falco rusticolus*

Den 27 oktober sträckte en ung jaktfalk vid Nabben. Den sågs senare insträckande vid Stevns klint på den danska sidan. Jaktfalken är långt ifrån årlig i Falsterbo och senast det begav sig var 1986, då tre ungfåglar sågs i oktober-november.

Jämförelse med andra lokaler

I tabell 4 jämförs årets summor från Falsterbo med inräknade antal på tre andra lokaler. Nedan diskuteras likheter och skillnader mellan de olika platserna.

Stevns klint

Denna lokal ligger på sydöstra Själland. Från Falsterbo sträcker flertalet rovfåglar mot sydväst ut över Öresund och huvuddelen kommer in över Stevns klint. Koncentrationen till denna lokal är något beroende av rådande vind och man räknar på olika platser, avhängigt vindriktningen. Räkningar utförs på ideell basis av danska ornitologer sedan ett antal år. Detaljer om sträcket publiceras regelbundet i Fugle på Själland, som kan köpas från Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 Köpenhamn V. Årets totalsummor har välvilligt tillhandahållits av Tim Andersen. Bevakning skedde 57 dagar mellan 21 juli och 31 oktober. Under senare halvan av augusti och hela september var täckningen god, medan man endast räknade nio dagar i oktober.

Det är i princip samma sträck som passerar Falsterbohalvön. Årsummorna ligger i allmänhet strax under hälften jämfört med Falsterbo. Skillnaden beror främst på sämre bevakning och mindre koncentrerat sträck vid Stevns. Om man jämför enstaka dagssiffror ligger dessa oftast strax under Falsterbos. Det förekommer emellertid att arter som sträcker på bredare front räknas i större antal vid Stevns klint, till exempel vid nordliga vindar då koncentrationen till Falsterbo är sämre. Sålunda inräknades 52 blå kärrhökar den 5 oktober 1986 mot endast 23 ex i Falsterbo. Preliminära åldersbestämningar av några arter visar god överensstämmelse med Falsterbomaterialet.

Tabell 4. Jämförande totalantal sträckande rovfåglar från fyra olika lokaler hösten 1989.

Comparison of totals of migrating raptors at four different localities in the autumn of 1989.

	Falsterbo 1.8 - 15.11	Stevns klint sporadiskt 21.7 - 31.10	Hellebäk sporadiskt 22.7 - 18.11	Ottenby 19.9 - 31.10
Bivråk	7357	3647	795	36
Brun glada	5	2	0	0
Glada	499	258	3	0
Havsörn	5	3	3	2
Brun kärrhök	729	453	82	1
Blå kärrhök	356	260	180	47
Ängshök	13	3	0	0
Duvhök	19	1	17	1
Sparvhök	16069	6849	1391	450
Ormvråk	13264	6735	10857	58
Fjällvråk	955	407	116	432
Kungsörn	1	0	0	1
Fiskgjuse	255	117	81	11
Tornfalk	606	381	82	4
Stenfalk	158	52	50	13
Lärfalk	48	15	9	3
Pilgrimsfalk	28	7	8	3
Jaktfalk	1	1	0	0
Summa	40368	19191	13674	1062

Hellebäk

Att ett kraftigt rovfågelsträck passerar innanför Skälderviken för att sträcka över Öresund mellan Helsingborg och Höganäs, känner kanske inte alla till. Räkningar brukar i Sverige främst göras vid isstadion i Ängelholm och på den danska sidan vid Hellebäk norr om Helsingör. Sträckräkningar har där utförts sedan 1984 (Rasmussen 1989). Brian Rasmussen har även varit vänlig att skicka mig hela materialet. Hösten 1989 bevakades sträcket 69 dagar mellan 22 juli och 18 november. Täckningen var god under hela säsongen.

Om man slår samman siffrorna från Hellebäk och Falsterbo erhålles ett bättre mått på hur många rovfåglar som lämnar Skåne höstetid. Artsammansättningen är något annorlunda vid Hellebäk med en större koncentration till arterna bivråk, sparvhök och ormvråk. Bivråken har räknats med upp till 1500 ex på en säsong (1988). Gladan är helt naturligt sällsynt, då de fåglar som passerar Hellebäk kan förmodas huvudsakligen häcka norr om Skåne. Bland kärrhökarna är den blå förhållandevis vanligare jämfört med den bruna, vilket sannolikt speglar det nordligare häckningsområdet. Sparvhöken har räknats med mellan 1000 och 2000 ex årligen sedan 1984 och den koncentreras uppenbarligen mer vid Falsterbo. Den enda art som förefaller vara väl så vanlig vid Hellebäk är ormvråken, som räknats med upp till 17 000 på en säsong (1984). Detta innebär att i storleksordningen 30 000 ormvråkar sträckte ut från Skåne denna höst då över 10 000 passerade Falsterbo. Variationerna mellan olika år verkar inte vara samstämmiga mellan de båda lokalerna, och man kan förmoda att koncentrationer till Hellebäk sker vid åtminstone delvis andra vindriktningar än i Falsterbo.

Fjällvråk, fiskgjuse och de olika falkarna är jämfört med Falsterbo relativt sparsamma, men variationen mellan olika år är stor.

Ottenby

Främst med syfte att jämföra åldersfördelningen hos fjällvråk räknades i samarbete med Ottenby Fågelstation sträckande rovfåglar vid Ölands södra udde perioden 19 september till 31 oktober. Räkningarna utfördes liksom i Falsterbo i mån av sträck under hela den ljusa delen av dygnet. Som räknare arbetade Johan Engström.

Jämfört med Falsterbo är rovfågelsträcket vid Ottenby relativt magert (tabell 4). Endast för arterna blå kärrhök, sparvhök och fjällvråk är materialet så stort att det är meningsfullt att göra några jämförelser.

Den sena starten gör att en hel del adulta blå kärrhökarna kan förmodas ha sträckt innan räkningarnas början. Av totalt 47 sträckare var 9 % adulta hanar, 30 % adulta honor och 62 % ungfåglar. Andelen adulta kan förmodas ha stigit om räkningarna inletts redan i augusti. En hanandel på 23 % bland de adulta är ännu lägre än i Falsterbo, men materialet är relativt litet. Mediandatum inföll i ordningen 28 september för honor, 4 oktober för hanar och 19 oktober för ungfåglar. Detta är samma tågordning som i Falsterbo.

Även för sparvhökens del innebär den sena räkningsstarten att materialet inte är helt komplett. Tågordningen tycks överensstämma med Falsterbo. Däremot förefaller ungfågelsandelen vara högre vid Ottenby med 95 % juvenila bland de bestämda sparvhökarna (jämför fjällvråk).

Den enda art som normalt är mer talrik vid Ottenby är fjällvråken. Hösten 1989 innebar dock ett bottenrekord med endast 432 sträckare. Detta kan förmodligen förklaras av ett ovanligt dåligt häckningsresultat. Bästa sträckdag var 29 september med 174 exemplar. Ungfågelsandelen (44 %) var emellertid klart högre än i Falsterbo (28 %), vilket sannolikt är en normal företeelse. Mediandatum för både adula och ungfåglar inföll 29.9, det vill säga en dag tidigare än i Falsterbo. Av 136 bestämda äldre fjällvråkar var 34 % hanar, 49 % honor och 18 % 2K-fåglar. Det verkar alltså som om det sträckte proportionellt fler honor vid Ottenby jämfört med Falsterbo, medan andelen fjolårsfåglar var likartad. Ingen skillnad i mediandatum förelåg mellan hanar och honor.

Av tre sträckande pilgrimsfalkar vid Ottenby var en adult och två juvenila.

Referenser

- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (red.). 1980. The Birds of the Western Palearctic vol. 2. Oxford University Press, Oxford.
- Forsman, D. 1984. Rovfågelsguiden. Lintutieto, Helsingfors.
- Hirschfeld, E. 1989. Sällsynta fåglar i Sverige 1988 - rapport från SOF:s raritetskommitté. - Vår Fågelvärld 48: 447-463.
- Kjellén, N. 1988. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön höstarna 1986 och 1987. - Anser 27: 99-116.
- Kjellén, N. 1989. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1988. - Anser 28: 1-16.
- Newton, I. 1986. The Sparrowhawk. Poyser, Berkhamsted.
- Rasmussen, R. 1989. Hellebäk, også et efterårstræksted. Pica 1: häfte 2: 4-10.
- Sögård, S. & Österby, G. 1989. Höststräcket av bivråk *Pernis apivorus* vid Falsterbo 1977-86. Vår Fågelvärld 48: 191-201.

Summary

For the fourth year running the migration of raptors over the Falsterbo peninsula was studied almost daily from the beginning of August until mid-November. The results from 1986-1988 have been published earlier (Kjellén 1988, 1989). The purpose was to investigate differences between ages and sexes in the various species. Generally two mobile observers were counting as close to the migration as possible in order to determine the age and sex of as many birds as possible.

The results are presented in Table 2, while Table 3 gives annual totals and the percentage of juveniles for the years 1986-1989. In the figures the material for each species is presented in decades. If the number of identified birds was sufficient, the unidentified individuals were divided between age and sex groups according to the respective percentages. Adults and juveniles, and sometimes sexes, have been separated in the figures. The median date (Md) is given for each category together with the number of counted individuals (N). A cumulative diagram shows the total percentage of various categories having migrated at a certain time.

Honey Buzzards occurred in good numbers with 3188 counted on 26 August. The percentage of juveniles (9 %) was higher than in the previous two years (Table 3). A total of 499 migrating Red Kites constitutes a record number and reflects another good breeding-season. The Marsh Harrier also occurred in very high numbers, possibly caused by a combination of good weather for migration in August-September and a high production of young. In both Marsh and Hen Harrier females again dominated clearly among the adult birds, implying an uneven sex-ratio.

The three northern breeders, Hen Harrier, Rough-legged Buzzard and Merlin, occurred in numbers below normal and the percentage of juveniles was comparatively low. This was probably caused by poor breeding results due to lack of rodents.

A total of 13 Montagu's Harriers and 14 Lesser Spotted Eagles are numbers well above normal.

The most common migrant was the Sparrowhawk with a total of over 16 000 birds. A high percentage of juveniles all through the period (Table 3) clearly suggests that the species is doing well in Scandinavia. The Buzzard also showed a high total, although the percentage of young birds was lower than in 1988. The highest number of juvenile Ospreys so far must reflect an extremely good breeding result. The Kestrel also showed the highest total so far. In contrast to 1988 the males dominated among the adult migrants. It is now clear that adult Hobbies and Peregrines show an earlier peak compared to juveniles. A total of 28 Peregrines and a very high percentage of young birds (64 %) suggest that the Scandinavian population is doing well. A total of six birds showed characters of the race *F.p. calidus* reflecting a northeastern origin.

In Table 4 the totals from Falsterbo are compared with totals from three other localities. Stevns klint is situated in Zeeland on the western side of Öresund and the birds counted there are the same ones that pass Falsterbo. Hellebæk lies north of Helsingør in Zeeland. The birds passing this place have crossed Öresund between Helsingborg and Höganäs and consist mainly of birds breeding north of Scania. The most common species here is the Buzzard with up to 17 000 counted in one season (1984). Ottenby on the island of Öland in the Baltic is not famous for its raptor migration, but the Rough-legged Buzzard normally occurs in larger numbers than at Falsterbo. In 1989 the percentage of juvenile Rough-legged Buzzards was 44, compared with 28 % at Falsterbo.

Nils Kjellén, Ekologihuset, S-223 62 Lund

